Урок № 68

Види односкладних речень. Повні й неповні речення

Вправа 1
«Односкладні й неповні речення в інтерв'ю та коментарях»

Вправа 2
«Аналіз маніпуляцій у новинах із використанням односкладних речень»

Опис. Головна мета наведених вправ — удосконалити вміння учнів критично аналізувати новини, зокрема коментарі спікерів, і помічати замовчування інформації, порушення стандарту повноти в новинах. Залежно від часових ресурсів та підготовки учнів, їх можна виконувати або дві поспіль, або обрати одну. Перша вправа актуалізує знання про види односкладних речень, у тому числі на прикладі цитат із журналістських матеріалів, а також тренує вміння ставити запитання та відповідати на них. Друга вправа розглядає ситуації, коли в коментарях експертів відсутня частина важливої інформації (у тому числі при вживанні безособових конструкцій); тренує навички самостійно розпізнавати такі ситуації під час перегляду новин або читання журналістських матеріалів.

Учень має знати

» види односкладних речень, будову односкладних речень кожного з типів.

Учень має розуміти

» виражальні можливості й роль односкладних і неповних речень у текстах художнього, розмовного, публіцистичного стилів;

» ситуацію спілкування;

Учень має вміти

» розрізняти речення односкладні й неповні;

» визначати види односкладних речень (також як частин складних речень);

» конструювати односкладні речення вивчених видів, а також неповні речення; правильно використовувати їх у власному мовленні;

» правильно будувати тексти різних типів і стилів, використовуючи виражальні можливості односкладних і неповних речень.

Вправа 1 «Односкладні й неповні речення в інтерв'ю та коментарях»

Мета

- актуалізувати знання про види односкладних речень, повні й неповні речення;
- сформувати знання про те, як односкладні речення можуть уживатись у жанрі інтерв'ю та коментаря.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- уміння ставити запитання;
- уміння розрізняти жанри журналістських повідомлень.

Що необхідно підготувати до уроку

- презентацію з прикладами односкладних речень;
- текст інтерв'ю з «Газети по-українськи» [1].

СКАЖІТЬ. Пригадаймо, які речення є односкладними. Для цього пропоную визначити, до якого типу належать навелені речення.

ПОКАЖІТЬ на проекторі або роздайте роздруківки з такими прикладами.

Приклад 1

(1) Темно. (2) Прохолодний ранок. (3) Перон чернігівської залізничної станції освітлюють лише семафори та ліхтарі. (4) Тетяна чекає на свою електричку до Києва.

(Репортаж із сайта «TheUkrainians» «Вам посилка».)

Виконання:

1 — односкладне речення, граматична основа складається з одного головного члена — присудка. Безособове, присудок виражений прислівником;

2 — односкладне речення, граматична основа складається з одного головного члена — підмета. Називне, підмет виражається іменником у формі називного відмінка;

3, 4 — прості двоскладні, оскільки граматична основна складається з двох головних членів.

Приклад 2

(1) Дороги від снігу все ще не розчистили. (2) Тому на місце прибуваємо із запізненням на півгодини.

Виконання:

1 — односкладне, неозначено-особове, присудок виражений дієсловом у формі множини минулого часу;

2 — односкладне, означено-особове, присудок виражений дієсловом у 1-й особі множини теперішнього часу.

Для приміток:

Приклад 1	(1) Темно. (2) Прохолодний ранок. (3) Перон чернігівської залізничної станції освітлюють лише семафори та ліхтарі. (4) Тетяна чекає на свою електричку до Києва. *(Репортаж із сайту TheUkrainians «Вам посилка»).*
Приклад 2	(1) Дороги від снігу все ще не розчистили . (2) Тому на місце прибуваємо із запізненням на півгодини.
Приклад 3	(1) Вже сутеніло. (2) Не написано й рядочка. (3) Коли за все візьмешся, то нічого не зробиш.
Приклад 4	(1) Маю сподівання, що наше хвилювання перетвориться в радість від того, що кіно вдалося. (2) Дуже хочеться в це вірити. (3) І дуже мрію про це. *(Інтерв'ю з Ахтемом Сеітаблаєвим, «Радіо Свобода»)*
Приклад 5	(1) Кобилі Мілі пощастило. (2) Її викупили. (3) Заплатили десять з половиною тисяч гривень. (4) Спершу господарі просили за зморену і схудлу тварину 12 тисяч. (5) Але зрештою погодилися трохи скинути ціну

Приклад 3

(1) Уже сутеніло. (2) Не написано й рядочка. (3) Коли за все візьмешся, то нічого не зробиш.

Виконання:

1 — односкладне, безособове, присудок виражений безособовим дієсловом;

2 — односкладне, безособове, присудок виражений безособовою формою дієслова на -но;

3 — односкладне, узагальнено-особове, присудок виражений дієсловом 2-ї особи множини теперішнього часу.

Приклад 4

(1) Маю сподівання, що наше хвилювання перетвориться на радість від того, що кіно вдалося. (2) Дуже хочеться в це вірити. (3) І дуже мрію про це.

(Інтерв'ю з Ахтемом Сеітаблаєвим із сайта «Радіо Свобода».)

Виконання:

1 — складне речення, перше просте в ньому — односкладне, означено-особове;

2 — односкладне, безособове, присудок складений дієслівний, виражений двома словами;

3 — односкладне, означено-особове, присудок виражений дієсловом у 1-й особоі однини теперішнього часу.

Приклад 5

(1) Кобилі Мілі пощастило. (2) Її викупили. (3) Заплатили десять з половиною тисяч гривень. (4) Спершу господарі просили за зморену і схудлу тварину 12 тисяч. (5) Але зрештою погодилися трохи скинути ціну.

(Репортаж із сайта «TheUkrainians» «Дім для Міли».)

Виконання:

1 — односкладне, безособове, присудок виражений безособовим дієсловом;

2 — односкладне, неозначено-особове, присудок виражений дієсловом у формі множини минулого часу;

3 — односкладне, неозначено особове, присудок виражений дієсловом у формі множини минулого часу;

4 — двоскладне (підмет — господарі, присудок — просили);

5 — просте, двоскладне, неповне, відсутній підмет.

СКАЖІТЬ. Як бачите, в останньому прикладі *(«Але зрештою погодилися трохи скинути ціну»)*, хоч підмета начебто немає, однак це речення є двоскладним неповним. Чому? (*Тому що підмет легко встановлюється з контексту: у попередньому реченні йдеться про господарів, тож зрозуміло, що саме господарі виконують дію — погодилися скинути ціну. Двоскладне речення із пропущеним підметом лишається двоскладним, хоча пишеться чи промовляється всього один головний член. Більше — на с. 331 праці Олександра Пономарева «Сучасна українська мова».)*

Для приміток:

СКАЖІТЬ. І неповні, й односкладні речення ми часто вживаємо в художньому письмі — щоб уникнути повторів, зробити текст лаконічним та струнким. А також уживаємо в діалогічному мовленні. Одна з поширених форм діалогічного мовлення — інтерв'ю. Приклад, який ми розглядали вище (номер 4), — якраз фрагмент інтерв'ю з актором та режисером Ахтемом Сеітаблаєвим.

Для приміток:

НАГАДАЙТЕ. Інтерв'ю — це жанр журналістики, побудований як відповіді особи на запитання журналіста. Учасників інтерв'ю називають інтерв'юером (той, хто бере інтерв'ю) та респондентом. Як жанр журналістики інтерв'ю несе суспільно значущу актуальну інформацію. Від бесіди інтерв'ю відрізняється тим, що під час бесіди відбувається обмін інформацією між співрозмовниками, а в основі інтерв'ю — запит інформації журналістом. Оскільки це живе мовлення, то речення часто можуть бути неповними. У письмовому тексті вони редагуються, однак розмовний стиль залишається: редактор, як правило, не «прилизує» тексту, щоби зберегти атмосферу жвавості та динаміку. У тексті не завжди використовується вся бесіда в повному обсязі — іноді журналісти беруть лише фрагменти, відповіді на окремі запитання.

ЗАВДАННЯ. У запропонованому нижче інтерв'ю із сайту «Газети по-українськи» підкресліть однією лінією прості односкладні речення, визначте їхній тип. Також знайдіть неповні речення, підкресліть їх двома лініями. Прокоментуйте.

ПРИМІТКА. Залежно від часових обмежень та рівня підготовки дітей **ПОПРОСІТЬ** їх опрацювати все або частину інтерв'ю *«Грузинський шеф-кухар розповів, як мають змінитися українські ресторани»* (джерело: https://gazeta.ua/articles/migrants/_gruzinskij-shefkuhar-rozpoviv-yak-mayut-zminitisya-ukrayinski-restorani/871748).

Приклад виконання

Шеф-кухар Резо Теймуразов 20 років працював у кращих ресторанах Грузії. Півтора року тому переїхав до Вінниці. За цей час з його допомогою у місті відкрили два ресторани — «Батискаф» та «Georgian Factory». (Неозначено-особове.) **Чому обрав для життя Вінницю, чим вразила місцева кухня та яким бачить майбутнє України Резо Теймуразов, розповідає Gazeta.ua.**

— Я родом із Тбілісі, але до переїзду в Україну жив у Москві. Там познайомився з дружиною Таїсією. (Двоскладне неповне, пропущений підмет «я».) *Вона прийшла працювати адміністратором у ресторан, де був шеф-кухарем, — розповідає Резо Теймуразов.*

— Таїса народилася у Вінниці. За певними життєвими обставинами мусила повернутися у рідне місто. (Двоскладне неповне, пропущений підмет «Таїса».) *Я без вагань поїхав за нею. Рідні спочатку були проти через те, що віддалявся від них. Але зараз усе владналося. Один чи два рази на рік їжджу додому у Грузію.* (Означено-особове.) *Не вистачає грузинських продуктів, грузинських гір та грузинської душі.* (Безособове.) *Все інше знайшов у Вінниці.* (Неповне, підмет «я».)

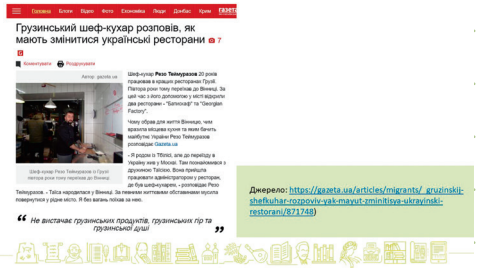

— **Як стали кухарем?** (Неповне, пропущений підмет «ви».)

— *В дитинстві тато з мамою весь час працювали. Коли приходив зі школи, намагався сам щось приготувати.* (Неповне, підмет «я».) *Починав із простого — смажив яєчню чи картоплю.* (Неповне, підмет «я».) *Це дуже подобалося.* (Безособове.) *Мабуть, якась частинка дісталася від тата. Він дуже смачно готує страви грузинської національної кухні — хінкалі, хачапурі.*

ЗАВДАННЯ. «Об'єднайтесь у пари та уявіть, що один із вас — інтерв'юер, а інший — журналіст. Проведіть коротке інтерв'ю (не більше трьох питань) та запишіть ваш діалог. Складіть запитання та відповіді таким чином, щоб серед речень обов'язково були неповні, а також односкладні — називні, означено-особові, неозначено-особові, безособові, якщо вдасться — узагальнено-особові. Темою інтерв'ю можуть бути спогади з дитинства, особистий досвід, якісь події, які вплинули на ваші нинішні захоплення (подорожі, навчання у гуртках, почута музика чи прочитана книжка).

ЗАПРОПОНУЙТЕ охочим учням зачитати свої діалоги із зазначенням того, які види односкладних речень вони застосували.

Для приміток:

Вправа 2 «Аналіз маніпуляцій у новинах із використанням односкладних речень»

Для приміток:

Мета

» навчити розпізнавати маніпуляції в новинах, зокрема маніпуляції з використанням безособових та неозначено-особових речень.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

» розуміння, як працюють медіа: журналістські стандарти;

» ідентифікація маніпуляцій в тексті.

Що необхідно підготувати до уроку

» презентацію;

» роздатковий матеріал «Стенограма відеосюжету».

СКАЖІТЬ. Однак часом неповні чи односкладні речення можуть зіграти злий жарт із журналістами та глядачами / читачами / слухачами. Уявімо, що журналіст бере коментар у політика чи іншої відповідальної особи. Мета журналіста — дізнатись інформацію із суспільно значущого приводу. Респондент начебто відповідає, але його відповідь позбавлена конкретики, і в пригоді якраз стають односкладні речення. Розгляньмо такі приклади.

Приклад 1

Журналіст: «Які загрози ви бачите у впровадженні воєнного стану?»

Політик: «Можуть примусово залучати населення до оборонних робіт, зокрема розбирання завалів чи риття окопів. На вулицях перевірятимуть документи, оглядатимуть речі та автомобілі».

ПРОКОМЕНТУЙТЕ. Який тип речення респондент вжив у відповіді? Так, це неозначено-особові речення. Як ми знаємо, у таких реченнях виконавець дії не називається, вся увага — на самій дії. Чому не називається? Згідно з правилами, бо він: 1) невідомий мовцеві або адресатові мовлення; 2) відомий йому або одному з них; 3) у конкретній ситуації не має значення, хто виконує дії. У розглянутому випадку незрозуміло, хто саме може примусово залучати населення до робіт. Поліція? Місцеві адміністрації? Хто може перевіряти документи? Розмова стосується дуже важливої ситуації — воєнного стану, що, як ми знаємо, викликав великий резонанс та паніку в суспільстві. У цьому випадку журналіст не має лишати такий коментар як він є, а мусить ставити уточнювальні запитання, щоб отримати повну й точну інформацію. Зокрема, поцікавитися: хто (які структури й установи) можуть залучати населення до робіт, хто може перевіряти документи. Та головне — на яких підставах, чи справді це записано в законі, і якщо так, то в якому саме.

Приклад 2

Журналіст: «Чи будуть підвищені ціни на опалення?»

Респондент: «Було встановлено, що такі незаконні кроки вже готують представники однієї із фракцій. Ми цього не допустимо».

ПРОКОМЕНТУЙТЕ. Це поширений прийом зловживання безособовими та неозначено-особовими формами, коли мовець замість назвати виконавця дії замінює це зручним безособовим словом. У цьому випадку «було встановлено». Ким було встановлено? Це встановила розвідка, якісь конкретні органи? Чи чув хтось із політиків і хто конкретно?

Для приміток:

СКАЖІТЬ. Не завжди такі позбавлені конкретики конструкції вживають лише респонденти-політики чи інші особи. Таких неточностей можуть припускатись і журналісти. Свідомо, щоб замаскувати виконавця дії, певну інформацію чи відсутність повної інформації (й лінуючись її зібрати), або ж несвідомо — це може входити й у звичку. Такий прийом більше поширений на телебаченні й радіо. Тому що глядацька аудиторія просто не має часу «відмотати» назад і звернути увагу, що виконавця дії не названо. Відеоряд уже йде вперед, а глядач запам'ятовує повідомлення про дію, а не виконавця.

ЗАВДАННЯ. Уявіть, що ви редактор чи редакторка, який дивиться на готовий текст статті чи розшифровку (стенограму) відеосюжету. Проаналізуйте, якої інформації бракує й чому глядач чи читач може одержати неповну інформацію. *(Учням пропонується роздрукований роздатковий матеріал «Стенограма відеосюжету», а приклад пояснень — нижче.)*

	Текст із коментарем	Який тип односкладного речення вжито у відповіді? Якої інформації бракує?
1	— Як можна досягнути стабілізації ситуації у державі? — Цього можна досягнути лише рішучими кроками. Робити усе можливе заради того, щоб прогнати ворога.	
2	— Чи правда, що буде змінено систему оподаткування для малого бізнесу? — Обговорюється така ініціатива поки що на внутрішньому рівні. І я переконаний, що недемократичні сили скористаються ситуацією. Можу пообіцяти, з нашого боку буде вжито всі заходи протидії.	
3	Закадровий текст журналіста: В Україні вже з понеділка відновлюють масштабний контроль швидкості спеціальними засобами. Щоправда, цілий тиждень порушників попереджатимуть, а потім вже почнуть штрафувати.	

4	Закадровий текст журналіста: За призначення нових суддів Конституційноо суду Верховна Рада проголосувала на сьогоднішньому засіданні. Парламентарії обирали з чотирьох претендентів. Новообраним суддям вручили мантію, нагрудний знак.	
5	На нас чиниться тиск вже протягом місяця після цього розслідуваня. Надсилають загрозливі повідомлення, роблять дзвінки	
6	— Чи плануєте ви готувати законопроект, аби внести зміни до закону про закупівлю ліків? — Ні. Недоцільно.	
7	Ведуча, початок відеосюжету у вечірніх новинах: Краплі крові на тротуарі. Покинута лялька на дорозі. Зачинені двері у всіх сусідів на вулиці. І відсутність надії на покарання винних.	
8	Закадровий тест журналіста: Щоденна стрілянина на вулицях. Вбивства, грабежі і насильства. Такі наслідки поліцейської реформи.	

Для приміток:

Таблиця з відповідями

	Текст із коментарем	Який тип односкладного речення вжито у відповіді? Якої інформації бракує?
1	— Як можна досягнути стабілізації ситуації у державі? — Цього можна досягнути лише рішучими кроками. Робити усе можливе заради того, щоб прогнати ворога.	Тип речення — безособове (або інфінітивне залежно від того, якого мовознавчого підходу дотримується вчитель). У цьому прикладі не лише відповідь, але й запитання є досить абстрактними. Оскільки журналіст не запитує про конкретні заходи з боку певних відомств чи осіб, а питає загалом, як «можна досягнути». Тому й відповідь одержує досить абстрактну: «можна досягнути рішучими кроками» — це «прекрасна» безособова конструкція, яка не несе жодної інформації. «Робити все можливе» — теж лишається неясним, хто має виконувати цю дію і що таке «усе можливе».

2	— Чи правда, що буде змінено систему оподаткування для малого бізнесу? — Обговорюється така ініціатива поки що на внутрішньому рівні. І я переконаний, що недемократичні сили скористаються ситуацією. Можу пообіцяти, з нашого боку буде вжито всі заходи протидії.	Безособове (в питанні та третє у відповіді). Неозначено-особове – перше у відповіді. Хто саме обговорює ініціативу – лишається без відповіді. «Буде вжито» — це безособова форма дієслова, але особа названа через додаток «з нашого боку». Такі конструкції загалом немилозвучні, їх краще замінювати на дієслова першої особи — «Ми будемо вживати заходи…». І тут теж мовець має уточнити, хто такі «ми» — представники партії, фракції, автори законопроекту?
3	Закадровий текст журналіста: В Україні вже з понеділка відновлюють масштабний контроль швидкості спеціальними засобами. Щоправда, цілий тиждень порушників попереджатимуть, а потім вже почнуть штрафувати.	Неозначено-особові речення. Вживання такої форми можливе, але в подальшому тексті журналіст має пояснити, хто відновлює контроль швидкості, хто (і як) попереджатиме та штрафуватиме.
4	Закадровий текст журналіста: За призначення нових суддів Конституційноо суду Верховна Рада проголосувала на сьогоднішньому засіданні. Парламентарії обирали з чотирьох претендентів. Новообраним суддям вручили мантію, нагрудний знак.	Третє речення — неозначено-особове. Тут справді бракує виконавця дії. Однак у цьому випадку вживання неозначено-особового речення виправдане, оскільки інформація про те, хто саме вручив мантію, не є суспільно значущою. Значно важливіше, хто є новобраними суддями.
5	На нас чиниться тиск вже протягом місяця після цього розслідуваня. Надсилають загрозливі повідомлення, роблять дзвінки	Безособове. Неозначено-особове. «Чиниться тиск» — це досить поширене помилкове формулювання, яку вживають різні люди, уникаючи називання, хто саме чинить тиск і (у цьому випадку) надсилає повідомлення. (З речення випливає взагалі неначе «тиск сам себе чинить»). Іноді справді невідомо, хто це робить, в інших випадках людина не бажає озвучувати свої підозри. Якщо журналіст наводить таку цитату у своєму матеріалі, важливо дати глядачеві зрозуміти, чи відомо, хто саме чинить тиск.

Для приміток:

6	— Чи плануєте ви готувати законопроект, аби внести зміни до закону про закупівлю ліків? — Ні. Недоцільно.	Друге реченння безособове, присудок виражений прислівником «недоцільно». Яскравий приклад дуже короткої відповіді, яка має право на існування, проте в інтерв'ю журналіст не повинен залишати її в такому вигляді: необхідно ставити уточнювальні запитання — чому саме недоцільно.
7	Ведуча, початок відеосюжету у вечірніх новинах: Краплі крові на тротуарі. Покинута лялька на дорозі. Зачинені двері у всіх сусідів на вулиці. І відсутність надії на покарання винних.	Це називні речення, підмет виражений іменником. Як ми знаємо, називні речення часто використовують у художніх текстах, щоби зробити їх стилістично яскравішими, створити певну атмосферу — часто при описі природи. У цьому випадку такий тип речення використовує ведуча в інформаційному мовленні. І він не є доречним тут, адже новини тяжіють до сухої лаконічної мови, а не до красивих зворотів чи атмосферності. Навіщо він тут вжитий? Очевидно, щоби створити страхітливе нагнітання атмосфери й зацікавити читача не перемкнутися: що ж там за драма трапилася? Проте нагнітання атмосфери — це не завдання новинного випуску: він має повідомляти факти, а не залякувати.
8	Закадровий тест журналіста: Щоденна стрілянина на вулицях. Вбивства, грабежі і насильства. Такі наслідки поліцейської реформи.	Називні речення. Прийом схожий на попередній. Але тут застосовано ще один метод, коли останнє речення начебто підсумовує попередні й ведуча робить висновок, що стрілянина та вбивства — наслідок реформи. Однак причинно-наслідкові зв'язки потрібно доводити конкретними аргументами. Форма односкладних називних речень досить-таки зручно для мовця дозволяє цього не робити — а враження у слухача вже створене. Тож тут наявна яскрава маніпуляція, коли приичино-наслідковий зв'язок не доведено.

ПІДСУМУЙТЕ. Прості односкладні речення часто вживаються в розмовному стилі — вони надають мовленню динаміки, дозволяють уникати повторів та одноманітності. Природно, що їх часто вживають і журналісти, а також респонденти в інтерв'ю. Однак важливо не зловживати ними. По-перше, через те, що пасивні конструкції (коли дієслово вжито в безособовій формі) є не природними для сучасної української мови, їх нагромадження надає мовленню зайвої сухості, тож (якщо це не науковий текст) краще замінювати їх на активні конструкції, де дійова особова названа підметом. По-друге, неозначено-особові чи безособові речення іноді можуть бути зручним способом не називати джерело інформації або конкретну відповідальну установу чи особу.

Для приміток:

Критичний глядач, читач або слухач має звертати увагу на такі випадки у ЗМІ і ставитися скептично до тих джерел інформації, які регулярно вдаються до таких прийомів у новинах, тому що такі ЗМІ нехтують (свідомо або через непрофесійність) таким важливим стандартом новинної журналістики як повнота інформації — наявність ключових даних про подію, тобто з новини має бути зрозуміло, що, коли, де, як і чому сталося, хто до цього причетний.

ДОМАШНЄ ЗАВДАНЯ. Подивіться вечірній випуск новин на одному із загальнонаціональних каналів («ТСН» на «1+1» о 19.30, «Факти» на ICTV о 18.45, «Вікна» на СТБ о 17.45 чи 22.00). Вслухайтесь уважно як у слова ведучих, так і у відповіді респондентів — занотуйте в зошиті приклади односкладних речень, які вживають журналісти або респонденти. Визначте, чи є серед них ті приклади зловживань чи недоречного вживання, які ми обговорили на уроці. Як правило, наступного дня весь випуск можа переглянути онлайн, тож якщо ви не встигли відзначити ці приклади, перегляньте їх в інтернеті.

Для приміток:

СЛОВНИК

Інтерв'ю — жанр журналістики, побудований як відповіді особи на запитання журналіста.

Для приміток:

ДЖЕРЕЛА

1. Грузинський шеф-кухар розповів, як мають змінитися українські ресторани [Електронний ресурсу] // Gazeta ua. — 27.11.2018. — Режим доступу до ресурсу: https://gazeta.ua/articles/migrants/_gruzinskij-shefkuhar-rozpoviv-yak-mayut-zminitisya-ukrayinski-restorani/871748.
2. Курико Віра. Дім для Міли [Електронний ресурсу] // The Ukrainians. — 08.01.2019 — Режим доступу до ресурсу: https://theukrainians.org/dim-dlya-mily/.
3. Ломакіна Ангеліна. Вам посилка [Електронний ресурсу] // The Ukrainians. — 19.02.2019 — Режим доступу до ресурсу: https://theukrainians.org/vam-posylka/.
4. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. — 3-тє вид., перероб. — Київ: Либідь, 2005. — 488 с.
5. Лащенко Олександр. Треба щоранку прокидатися і чистити свій автомат — Сеітаблаєв про «кіборгів» у фільмі та житті [Електронний ресурсу] // «Радіо Свобода». — 18.11.2017 — Режим доступу до ресурсу: https://www.radiosvoboda.org/a/28860524.html.

АВТОРКА: Марина Дорош

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.